

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODISNJE K 240, POLUGOD. K 120, ČETVRTGOD.
 K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Sukot

Piše dr. M. Margel.

Naš će mladi naraštaj jednom u zreloj starosti biti veoma siromašan uspomena iz židovskoga života. Za nas iz minule generacije bijaše svaka teoretska nauka Tore o židovskim svetkovinama živo djelo, nešto, što smo sami proživljavali. Tako nam je Pesah bio ne samo svećkovina sjećanja na nekadašnji izlazak iz Egipta, već svetkovina unutrašnjega preporoda.

»L'šana habaa birušalajim« ne bijaše za nas mistički pogled u beskrajnu budućnost mesijanskoga doba, mi smo doslovce shvatili značenje ove rečenice i dnevno očekivali pravi, zbiljski dolazak u Jerušalajim. — Šabuot ne bijaše za nas uspomena na nekadašnje objavljeno na Sinaju; objavljeno Tore proživljalo je živo i svijesno svu našu nutrinu. Povjesne, davno minule činjenice bijahu za nas svakadašnje stvari, jer smo dnevno brižnim izučavanjem Tore svetkovali njeno objavljeno. Što više smo se zadubili u bibliju, to življe nas je ona ispunjala. Prošlost bijaše za nas obilna sadašnjost...

Tako nijesmo ni Sukot smatrali bljedom uspomenom na čadore i kolibe, što su ih naši predci nekoć na svom četrdesetgodišnjem putu kroz pustinju podizali i onda opet porušili. Sukot nam bijaše živi simbol židovskoga naroda u pustinji galuta, simbol nesmirenoga putnika, što je lutajući bez stalnoga boravišta nosio na pognutim, no otpornim plećima svoj šator, pod njim se tek koji trenutak odmorio i opet krenuo na put... Židovski narod bijaše za nas prava i živa suka (sjenica), što su je valovi od dva tisućgodišta bacali na sve strane o čvrste, velebne stijene. No začudo: goleme, prkosne stijene razbiše se o suku, a ne suka o njih. Stoga se u doba takovih oluja govorilo, da je prava ona suka, koja imade više sjene nego sunca. Ovu su duboku i uzvišenu rečenicu u naših mudraca površni kritičari u Izraelu često krivo shvatili i zato joj se podrugivali. Malena je i neugledna suka bacala nađaleko svoju sjenu, da potamni taštu i ispraznu raskoš trulih palača. Tu i tamo prodirahu u suku malene i blage zrake, u kojih je bilo dovoljno sjaja, da razsvijetle tamu u suki i nutrinu njenih stanovnika. Znadete li, odakle je dopiralo ovo svijetlo? Ono je dolazilo od malenih, sitnih zvijezda, kojih je svjetlucaje prodiralo u suku kroz pukotine lisnatoga va (shah). K ovim su zvjezdicama uzdigli stanovnici suke svoj čeznutljivi pogled, očekujući odanle željno rješenje vječne zagonetke. A zvijezde odgovara-

hu blistajući se i svjetlucajući: »Neka vas ne rastužuje, što smo mi tako visoko i tako daleko; imade u nas dovoljno snage, da rasvijetlimo tamu vaših srdaca; nadajte se, ustrajte, jer postoji nada!« Šum je oluje prijetio da raznese suku, no njeni stanovnici ostadoše na svome mjestu i ne očajavahu. Tek neki, koji ne mogahu da odole oluji, ostaviše suku i nestadoše...

No nemojte pomišljati, da je burom i olujom šibana suka vazda ovako nestalno i nesigurno kolebala. Ona je nekoć bila divotna palača, što se ponosno dizala među vječnim gorama, vinogradima i paominim šumama. Golemi kedrovi rasprostirahu oko nje okrepu sjenu i okruživahu je dražešću i veličinom. Uto je jednoć iznenada navalila divlja, bijesna oluja, što je digla palaču iz njenih temelja te je bacila nekamo u daljinu. Iskorištena se palača promjerala u suku, u putničku sjenicu. Nakon ove sudbonosne promjene odlučih stanovnici sjenice, da se ona ne smije pokrivati biljem, koje je ukorijenjeno u zemlji, već jedino otpalim lišćem. Od onoga vremena nema sjenica stalnoga mjesta u galutskome tlu, pa luta i koleba ovamo i onamo, kao da lebdi u uzduhu tražeći različite stvari, da si od njih načini krov. Bilo je vremena, kad se sjenica pokrivala zlatom, jer da ništa ne štiti sigurnije od zlata. Čudnovata bijaše takova sjenica: rasklimana i raspucana, njeni stanovnici potišteni i pognuti, samo krov bijaše od zlata. Pa što se zbilo s tom smiješnom sjenicom? Čim je opažih stanovnici palača, obuže ih nesavladiva zavist i oni navalihše poput gladnih vukova na sjenicu, lišihše je zlatnoga krova, prognaše je iz svoje blizine i smjestihše je na močvarnom, mijazmima zaraženom tlu.

Godine su prolazile. Stanovnici sjenice privikoše na močvarni život i zaboraviše, da na svijetu imade palača, življahu, gdje god su samo mogli, u glibu i u kaljuži tražili su hranu bez ikakvoga gnjušanja, jer se priljubiše svojoj okolini. I tako bijahu izvrgnuti ruglu i preziru stanovnika u palačama.

Sad je u palačama zavladao drugi duh. Stanovnici sjenica bijahu pozvani u palače, mnogi podjoše, a malo ih se vratilo. Sve veća navala stanovnika sjenica uznemirila je one u palačama i oni se pobojahše, da bi ih pozvanici mogli jednom protjerati i oteti im palače. Zato spustiše pred ulazima u palače željezne priječnice i suzbihše svom snagom svakoga, koji bi nahrupio na vrata. Potisnuti se do duše povratihše u svoju sjenicu, no ne mogahu da u njoj nadju nekadašnji mir, jer se u njima već probudila svijest, da

na svijetu imade palača, da postoji slobodan život bez straha, bez bara i močvara. I tako bijahu ovi potisnuti primorani, da sazovu skupštinu, na koju pozvaše i one, koji nigda nijesu ostavili sjenicu, da opet podignu ruševnu sjenicu. Među njima je bio i neki mudrac, koji ih je svjetovao, da načine krov sjenice iz bilja, što je ukorijenjeno u zemlji, jer da je ono podesno da čisti uzduh. Lijepi, dragocjeni sagovi da nijesu za to zgodni, jer bi mogli da izazovu zavist u stanovnika palača. Ovaj se savjet svidio svima, tek se ne mogahu složiti, koja bi biljka bila najpodesnija za krov na sjenici. Jedni su držali, da bi ona bezuvjetno morala da potječe iz one zemlje, na kojoj je nekoć stajala sjenica, dok je još bila zaštićena od oluje i mogla bi da se opet pretvori u palaču. Drugi su podrijetlo bilja smatrali nuzgrednim, nužno je tek da potječe sa zemlje. Bilo ih je, koji su predlagali, da se sjenica sruši i da se silom prodre u palače mogućnika. Bilo je i takovih, što su izjavili, da ne valja ništa poduzeti, jer da sjenica već od tisućgodišta ovamo stoji na svome mjestu, a da je nitko nije srušio, pa tako neka ostane i dalje. Kome je ona odveć tiješna, neka podje, kamo ga je volja!

Dok su se ovako prepirali, buknu je u jednoj palači vatra, koja se ubrzo raširila u strahoviti požar. Svi se stanovnici palača snebiše, pogledaše prema malenoj sjenici i zaviknuše: »Iz sjenice je došla ova vatra! Na sjenicu!« Mahnito navalihše na sjenicu, zapalihše je i krv je stanovnika sjenice potekla potokom.

Sjenica gori sa svih strana, bujice krvi bojadišu tlo, a stanovnici se sjenice još uvijek prepiru...

Kada će jednom bijesni plamen napokon da ugasne? Kada ćeš, Bože, da opet podigneš svoju ruševnu sjenicu?

Jewish Agency*

Jubilarna je konferencija osim potvrde mandata donijela jedan novum, koji bi mogao da bude od zamašnoga uticaja za daljnji razvitak palestinskoga rada. Kako je bazelski program predviđao narodnu domaju u Palestini za sve Židove bez obzira na njihovu pripadnost ovoj ili onoj stranci, tako bi se imao i ustrojiti jedan forum, u kojem bi bili zastupani Židovi svih zemalja i svih struja. Taj forum bio bi svjetski kongres, na koga bi trebao da predje narodni suverenitet i čiji bi zaključci bili rezultanta volje židovskoga naroda.

* Otvaramo ovim člankom diskusiju o pitanju saziva svjetskog svežidovskog kongresa, i svim problemima, koji su u savezu s tim pitanjem. Uredništvo.

Predleže izjave, koje sadržavaju bojazan, da bi sazivom takovog kongresa postojala opasnost, da bi se dosadani demokratski smjer u izgradnji Palestine pretvorio u kapitalistički. Ova bojazan međutim nije opravdana, jer baš demokratski principi zahtijevaju, da na takovom kongresu budu zastupani svi elementi židovstva, koji se zalažu za procvat i napredak našeg palestinskog rada.

Takav svjetski kongres imade uopće svoj raison d'être samo onda, ako se ograniči na palestinski rad, za koji postoji nada, da će na njemu sudjelovati mnogi, koji su danas makar i otvoreni protivnici cionističke ideje.

Cionizam kao pokret duševne obnove židovstva nesmetano će i pored tog svjetskog foruma moći da postoji, jer nitko ne će biti u stanju da odvrati cioniste od puta, na kojemu već ustraju četrvt stoljeća u blagotvornom radu za uzvišene ciljeve židovstva. Pioniri, koji ce svojim znojem uskrisiti Palestinu na novi život, svjedoci su naše obnove i svjedoci, da u Židovima galuta imade još mnogo immanentne energije, koja židovstvu pruža garanciju, da će djelo obnove ne samo Palestine, već i cjelokupnog židovstva, za sigurno uspjeti.

Svjetski kongres pribavit će nam pomagачa u našem radu. Mi ne možemo da odbijemo pomoć, ma otkuda ona došla. Sa ljudima samim palestinski se problem ne da riješiti. Za riješenje treba i kapitala, a nema sumnje, da će se sa proširenjem redova onih, koji još imaju smisla za izgradnju Palestine, nasmoći obilnijega kapitala, no što ga može smoći cionistička organizacija sama.

Oduševljenje u pionira stvarat će i nadalje cionistička misao, ali oduševljenju treba i mogućnosti izvršenja, a te mogućnosti treba pioniru i osigurati. Mi bismo i danas imali na raspolaganje na hiljade ljudi, da postoje mogućnosti rada u Palestini. Da ne nastane nerazmjer između našega ljudskog materijala i naših novčanih sredstava, imalo bi se pokušati sve, kako bi se stvorile financijske mogućnosti za preseljivanje svih onih, koji

bi svojim životom poradili na izgradnji naše zemlje.

Sloga je u židovstvu temelj, koji bi nam mogao pružiti potrebni kapital, sloga je onaj faktor, koji bi mogao da financira veliki pothvat oko uspostave naše domaje.

Je li u istinu nemoguće složiti Židove na platformu obnove Palestine? Kako god su mentaliteti u židovstvu često puta oprečni, to nema sumnje, da se većina Židova dade predobiti za sudjelovanje u tom radu. To nam svjedoče mnoge filantropske institucije, koje danas već intenzivnom snagom rade na palestinskom tlu. Zar ćemo otkloniti saradnju takovih institucija, jer njihova saradnja proizlazi iz nama oprečne ideologije? Kakogod mi aktivnu saradnju na palestinskom tlu ne možemo otkloniti, tako i ne možemo a da ne prihvatimo saradnju u nabavljanju kapitala potrebitog za rad u Palestini.

Po mandatu konstituirana je cionistička organizacija kao Jewish Agency, no nema sumnje, da će Jewish Agency nakon održanja palestinskog kongresa postati organ toga kongresa, dakle organ svega židovstva, kojemu lebdi pred očima obnovni rad u Palestini. To ima biti institucija, koja bi po svom opsegu bila širja od cionističke organizacije, ali koja ne će moći da ju posvema nadomjesti. Prema sadanjim predviđanjima I. svjetski kongres i ne će vrlo bitno promijeniti sliku dosadašnjih naših konferencija. Izgleda, da na taj prvi kongres ne će niti dolaziti premnogi novaci. Tek pomalo stvorit će se mogućnost saradnje svih Židova, jer su baš kapitaliste odveć konzervativni, a da bi se mnogi naprečac odlučili, da učestvuju u radu. Jewish Agency ostat će u svojoj suštini malko proširena cionistička organizacija, ali i kraj ove vjerojatne slike te institucije nemamo prava, da odbijemo i one malobrojne novake, koji bi u interesu našega cilja mogli da nam koriste.

Nema sumnje, da će postepeno — a u razmjerno kratko vrijeme — na taj način biti premosten onaj jaz, koji dosada

postoji između Židova i da će postepeno svi slojevi rado saradjevati na našem narodnom radu.

I u budućnosti bit će raznih naziranja. I u budućnosti premnogi ne će priznavati potrebu rada obnove u galutu, ali ne će smjeti biti nikoga, koji će nam smjeti osporavati našu dužnost na obnovni rad u Palestini.

Mi cionisti za to ne ćemo napustiti naš rad u galutu, koji će nam ovdje regenerirati naš mladi naraštaj, jer smo mnijenja, da će rad u Palestini uspjeti samo onda, kada nam uspije, da u galutu odgojimo nacionalni uspravni naraštaj, koji nam jedini pruža garanciju za obnovu u Palestini.

Cionizam oplodit će zajednički rad u Palestini, jer će ljudski materijal, koji će da podje u Palestinu, biti živi svjedok duševne obnove, svjedok naše gigantske snage.

M. H.

Preseljenje Keren Kajemeta u Erec Jisrael

Keren Kajemet Lej Israel (Židovski Narodni Fond) preselio je svoju centralu u Jeruzalim. Početkom godine 5683. započet će glavni ured naše najoblijubljenije institucije svoj rad u Palestini. To je važan događaj u povijesti Keren Kajemeta i cijelog cionističkog pokreta. Prvi put prelaze se jedna cionistička centralna institucija iz diaspore u Erec Jisrael. I u tom pogledu, kao i u mnogim drugima, prednjačuje Keren Kajemet kao pionir. Prvi će se upliv ovoga preseljenja vršiti time, da će uprava Keren Kajemeta imati neposredni utjecaj na upotrebu sredstava Keren Kajemeta u Erec Jisraelu. Ujedno će se pokušati, da se iz Erec Jisraela namaknu velika sredstva, koja su potrebna u narednom vremenu za provođenje velikih zadaća Keren Kajemeta.

Dva decenija proveo je Keren Kajemet vanredni sabirni rad u svim zemljama svijeta, u kojima stanuju Židovi, i tim svojim sabirnim radom izvršio djela, koja pripadaju najjačim aktivnim stavkama

Feuilleton

PRED DVADESETIPET GODINA.

Piše Rahela D. Alkalay, Beograd.

Polaknula sam, da se u duhu prenesem za četvrt vijeka unatrag. Treba da se sjelim uzroka, koji su zahljevali, da odem u Basel, jer tada su se tamo sastali Jevreji sviju zemalja, da za predsednikovanja neumrllog dra. Teodora Herzla objave vaskolikom svijetu, svoje sveto pravo na zemlju otaca.

Nije mi teško preneli to vreme u sadašnjicu, jer i ako je od onda prošlo dosta vremena, oni su se časovi svom svojom svjetinom duboko usjekli u moju dušu.

Jevreji su se ta da osjećali nesrećnijima no ikada, afera Dreyfus bila je još svježja u pameti; vijesti o pogromima u Poljskoj i Rusiji, ojačanje i proširenje antisemitskog pokreta nisu bile u stanju da nas razvesele i postalo je jasno, da na svijetu imamo mnogo neprijatelja i da smo svuda samo stranci, i topljeni

* Iz zbirne knjige: »Warum gingen wir zum ersten Zionisten kongres?« što ga je izdao »Jüdischer Verlag« u Berlinu.

Ta je spoznaja za sve Jevreje, koji pošteno misle, bila bolna.

Često sam razmišljala o tom žalosnom položaju našega inače tako dobrog i inteligentnoga naroda, i morala sam reći, da smo mi, koji u naprednijim zemljama živimo dužni, da našoj nesretnijoj braći pomognemo.

Moj muž, kojega se sve, što je bilo u savezu sa Jevrejstvom duboko kosnulo, često je govorio ganutljivim i srdačnim riječima o visokom smislu našega naroda i o njegovom nepravednom usudu.

I upravo u to vrijeme izašla je, kao što sunčana zraka oblake lomi, mala brošura od dra. Teodora Herzla, koja je bila naslovljena: »Der Judenstaat«, a uskoro iza toga uslijedio je poziv k cionističkom kongresu u Basel. Srca naša bila su puna veselja i nade. U ovih dvadeset stoljeća izgnanstva po prvi puta ujedinile se Jevreji cijeloga svijeta, prinudjeni slijediti uvjeravajući poziv tog čovjeka-profete. Uzaludno su skeptici ismjeivali taj pokret, uzalud izrugavali su inicijatore. Mi osjećamo, da od sada udes našeg naroda leži u rukama i jakim šakama te hrpice idealista sa velikim idejama, oko kojih treba da se okupimo.

Pomisliha sam na moga djeda rabi Judu Hai Alkalaya, koji je cijeli svoj život propovjedaov povratak u Svetu Zemlju, na moju baku, njegovu ženu, koja je ushićenim predanjem svoje zlatnine prodala, a da omogući svome mužu izdavanje onih knjiga, koje će među Jevrejima da rašire pomisao povratka u Svetu Zemlju; i osjećajem punim pietetske obveze i beskrajne nade otišla sam sa svojim mužem u Basel.

I kolike li silne naplate meni ondje, gdje sam mogla da oduševljena sudjelujem pri zboru najboljih u jevrej. narodu. gdje su ljudi, kod kojih je idealizam bio ravan njihovom duhu i njihovoj rječitosti, održali plamene govore, gdje je besmrtni Herzl profetskim riječima objavio svoju nepokolebivu vjeru u povratak u Obećanu Zemlju!

Od onog nezaboravnog dana prošlo je samo 25 godina, i sve ono, što je onda bilo utopija i grozničavi san, dana sje blizu ispunjenju; svemu hvala osvjedočenju i vjeri onih, koji se nikad ne razočaraše — a prije svega hvala geniju duševnog oca cionizma, dru. Teodoru Herzlu.

našeg cionističkog rada. Široki slojevi židovskoga naroda potaknuti su Keren Kajemetom nacionalnoj požrtvovnosti i izobrazena je armija dragovoljnih saradnika, koja broji na hiljade. Cijelim nizom popularnih sabirnih sredstava, koja su duboko prodrli u narodni osjećaj, sabrao je Keren Kajemet u 20-godišnjem radu iz pšenica, kopejka, centima, filira itd. znatnu svotu od 900.000 funti sterlinga (K 10.800.000.000). Ne smijemo ovu svotu da ocijenimo prema brojčanoj vrijednosti, već prema množini požrtvovnog rada, čiji je ona izražaj. Narodni je to kapital, kojim smo položili u Erec Jisraelu temelj nadobudne narodne kolonizacije.

Ovom zgodom ne će biti neumjesno, ako u kratko razložimo organski razvitak Keren Kajemeta. Stvoren je na petom cionističkom kongresu godine 1901. U prvim godinama upravljen je kao fond priključen Uzem Akcijonom Odboru u Beču, pa je istom 1905. premještenjem cionističke centrale iz Beča u Köln osnovan samostalni ured. Do godine 1907. upravljao je Keren Kajemetom inž. Johann Kremenetzky, koji je neumornim marom i željeznom voljom radio za procvat ove naše institucije. U isto vrijeme sa legalizacijom Keren Kajemeta kao engleske zadruge uslijedio je osnutak glavnog ureda u Kölnu. Dr. Bodeneheimer, čije će zasluge za legaliziranje Keren Kajemeta ostati nezaboravne, vršio je kao predsjednik direktorija ujedno i vrhovni nadzor nad glavnim uredom. U narednih osam godina do godine 1914. radio je Keren Kajemet, čiji je glavni tajnik i upravitelj bio nadasve revni i nažalost prerano preminuli Natan Gross, na izgradnji organizacije Keren Kajemeta, koja danas obuhvaća 60 zemalja i organizacija. Na početku rata morao je glavni ured da preseli u neutralnu zemlju. Odabrao se Haag, jer su se ovdje neki odlični sumišljenici izjavili pripravnima, da se brinu za dalnju sudbinu Keren Kajemeta. Ova »Haaška perioda« trajala je 8 godina. Za Keren Kajemet bila je važna naročito glede materijalnog ojačanja. Keren Kajemet mogao je nesmetano pored velikih stradanja rata izgraditi svoju organizaciju, te mu je uspelo — premda je investirao znatna sredstva u Erec Jisraelu, naročito za velike radove nastale nuždom — da teaurira znatne svote. Ove svote omogućile su Keren Kajemetu, da nakon rata počinje u velikom stilu kupnjama zemljišta i da pomnogostručij svojom posjed u Erec Jisraelu. Taj povoljni razvitak ima se u velike pripisati saradnji Nehemije de Liemea, koji je i izradio program zemljišne politike Keren Kajemeta, koji je izražen u zaključcima londonske godišnje konferencije.

Karlsbadska je godišnja konferencija pozdravila u jednoj rezoluciji Keren Kajemet k 20-godišnjem jubileju i izrazila je jednodušno uvjerenje, da će židovski narod, a naročito cioniste cijeloga svijeta svim silama i nadalje podupirati ovu lijepu i uzvišenu instituciju. Ovaj je apel bio nuždan, jer su primici Keren Kajemeta, koji su se tako lijepo razvili, u zadnjim dvim godinama pali. Ovaj nazadak prihoda ima se pripisati vanjskim uzrocima, koji se lako mogu odstraniti voljom naroda i pojačanom saradnjom prijatelja Keren Kajemeta. Svaki, koji donekle po-

znaje sabirni rad Keren Kajemeta, svijestan si je, da bi se prihodi Keren Kajemeta mogli znatno povećati jačom propagandom i boljom izgradnjom organizacije. Za pojedinca nisu još uvijek dosadnji darovi, a da ih i znatno umnože, nikačova žrtva. A koliki nam neizmjerni rezervoar valja još iscrpsti, proizlazi iz činjenice, da i pored 20-godišnjeg sabirnog rada još uvijek nije ni desetina židovskoga naroda zainteresovana za Keren Kajemet. Prilike za sabiranje su tako brojne, da je dosada iskorišćen samo jedan dio tih zgoda. Moramo prije svega poraditi na intenziviranju sabirne organizacije i na povećanju broja naših saradnika.

Keren Kajemet započeo je prije 20 godina svoj rad prigodnim darovima. Posljedica toga je bila, da je i njegov praktički Palestina-rad imao obilježje slučajnosti. Ako mu je ipak uspelo da namakne razmjerno velika sredstva i da tako stvori dragocjena uporišta za naše kolonizacijsko djelo u Erec Jisraelu, to je najbolji dokaz za snagu, koja leži u misli Keren Kajemeta. Ta velika institucija nije samo pučki instrumenat kolonizacije, već nosioc naše gradske i seoske zemljišne politike u Erec Jisraelu i zadaće, kojih ima tamo da ispuni, su od historijske važnosti. O provedenju tih zadaća zavisi izgradnja narodne domaje.

Treći decenij započinje pod povoljnim auspicijama, koje se inauguriraju u Erec Jisraelu. Prijatelji i saradnici Keren Kajemeta pobrinut će se, da se uz potporu židovskog naroda u trećem deceniju postigne cilj, za koji je stvorena ova institucija po Hermanu Schapiri i Teodoru Herzlu: da zemljište Erec Jisraela postane vječno, neotudjivo vlasništvo židovskoga naroda.

Iz židovskog svijeta

Bojovna ortodoksija. Bečki list Agude javlja, da je sredinom elula održana u Bratislavi konferencija rabina, te je nad-rabin Schreiber razložio svrhu sazivanja. Naglasio je veliku opasnost, koja prijete nepatvorenom židovstvu od cionizma i mizrahizma i predložio je, da se za iskorjenje te rak-rane židovstva upotrebe najoštrije mjere. Stvoren je jednoglasni zaključak od 50 prisutnih rabina, da se priključak cionizmu ili njegovu, kao što to čini mizrahij, direktno ili indirektno podupiranje smatra protivno vjerskim zakonima i da će se protiv svih onih, koji se ne će pokoriti ovom zaključku, upotrebiti svom strogošću vjerski zakon u njegovim posljednjim konzekvencijama. Nakon vijećanja održao se dogovor, u kojemu se raspravljalo o stajalištu rabija u Munkaču prema Agudi.

Ortodoksija organizovana u Agudi, naročito u Čehoslovačkoj, već je u nekoliko navrata pokazala intolerantno stajalište prema cionizmu. Još nam je svim živo u pameti rovarjenje kod palestinskih oblasti protiv Asefat Hanivharim, i njezino nastojanje da osujeti mandat. Pošto »bogobojaznim borbama« nije uspelo da dobiju udjela u Jewish Agency, nastavlja slovačka ortodoksija da truje odnošaje unutar židovstva. Šaka rabina, poput prijašnjih »protest rabina«, danas drži, da će moći suzbiti cionistički pokret. Jednim »isurom« hoće ne samo protiv neo-

loga, već i protiv ortodoksnog misrahija da upotrijebi vjerski zakon u njegovoj zadnjoj konzekvenciji. No malo je ipak tu gospodu smelo, što je ugledni rav u Munkaču izdao isur protiv one iste Agude, koja sad izdaje isur protiv cionizma. Možda će židovski svijet dočekati i to, da će Aguda i protiv munkačkog rava izdati isur.

Francuski ekspremijer Painleve o žid. Palestini s obzirom na krizu na blizom Istoku. Bivši francuski ministar predsjednik i ministar rata Paul Painleve izjavio je pariškom zastupniku židovskog dopisnog ureda o položaju na blizom Istoku slijedeće: Aliirane vlasti naročito Velika Britanija i Francuska nastoje naći prijateljsko i mirno rješenje, koje će svim narodima blizoga Istoka biti uzor mira. Nacije kao što su Engleska, Francuska i Italija, moraju ove probleme smatrati višima, ako popuste u materijalnim interesima, koji stvaraju konflikte. Problem može da se riješi međusobnim pristajanjem, da se i u kasnije vrijeme zapriječiti rat. Najbolji bi bio put, da se ovo pitanje stavi pred Savez Naroda.

U pogledu nekoga utjecaja ove krize na Palestinu, izjavljuje g. Painleve: »Ne mislim, da ovi događaji mogu da imaju neki utjecaj na položaj Židova u Palestini. Ja bezuvjetno zagovaram židovsku nacionalnu domaju i nijedan događaj, koji se neposredno tiče Turaka, ne smije da utječe na Palestinu. — Palestina je službeno proglašena za narodnu domaju Židova i nema razloga ni vremena, da se opet iznova nabaci ovo pitanje. Nakon toliko godina progona neka židovski narod opet imade svoju zemlju. Nikako se ne sumnja u to, da će Židovi ozbiljno oko toga da rade, te bi stvorili eru mira i zajedničkog rada medju narodima blizoga Istoka.

Poslanica predsjednika Hardinga Židovima. Prigodom Roš-hašane upravio je predsjednik Udruženih Država gosp. Harding poslanicu židovskom pučanstvu, te medju ostalim veli, da je ta nova godina kraj godine, koja je osobito znatna u analima židovstva, jer je sada konačno odlučena obnova židovske narodne domaje. Taj je događaj znatan ne samo za židovski narod, nego i za sve prijatelje njegove, a američanska se nacija uvijek veselila, da se može k njima brojati.

Židovski kandidati u izborima za poljski Sajn. Blok nacionalnih manjina predao je svoju listinu. Medju kandidatima su slijedeći Židovi: Za Sejm — na prvom mjestu zastupnik Grünbaum, na petom mjestu Kirschbraun, na sedmom Farbsstein, na desetom dr. I. Thon, na trinaestom dr. Wein Zieher, na sedamnaestom Wislicki, na dvadeset i prvom Stanislav Rosenberg. Za senat — na trećem mjestu Mendelsohn, na petom dr. Braude (Lodz) na šestom Jelmde rabin Korvalski na devetom Izak Baumkener, a na jedanaestom Samuel Schowicki. Židovsko-demokratski narodni blok kandidira u Sejm: Noaha Priludskog, Samuela Hirschhorna, dr. Josef Dawidsohn, dr. Szabadiz Wilne. T. Mozes T. Burnil. Gdja. Hana Langstein, književnica. U senat kandidiraju: Samuel Hirschhorn, Josef Dawidsohn, dr. Z. Szabad, dr. Bencion Beilin (Luch),

gdja Hana Langstein (Vilna), odvjetnika Masikant (Bielsk).

»Bund« nije u određeno vrijeme predao svoju kandidacijsku listinu.

Urednik antisemitskoga boulevardskoga lista »Dwa Grosze«, S. Adrewisz kandidira za Sejm na listinu bloka desnice.

Budžet Židovskoga ministarstva u Litvi. Budući da sada litavski Sejm raspravlja o budžetu židovskoga ministarstva, vratio se je židovski ministar dr. Solovejčik iz Londona. Dr. Solovejčik biće u Kovnu sve do konca izbora u sejmu, kod kojih on kandidira na listini nacionalnoga bloka.

Razdioba tla i Židovi. Kod gospodarskog odjeljenja kod židovskoga narodnoga vijeća u Kovnu stvoren je specijalni ured, koji će naslojati da kod razdiobe tla medju litavske građane ne budu oštećeni oni Židovi, koji po agrarnom zakonu imaju pravo na određene dijelove.

Sudjelovanje Židova istočne Galicije kod izbora za Sejm. Kako naknadno saznajemo, partijsko je vijeće cionista istočne Galicije ipak odlučilo, da cioniste sudjeluju kod izbora za Sejm, no u isto je vrijeme primljena rezolucija, koja se toga pitanja tiče, ali do sada još nije objavljena. Kako bundistički »Volkszeitung« javlja, stvorit će cionisti istočne Galicije zajedno s Agudom izborni blok. Od cionista kandidirat će dr. Reich, dr. Ringel, dr. Rosmarin i urednik Frostig. Na istoj je sjednici primljena rezolucija protiv projekta zakona o autonomiji, koji se ni malo ne osvrće na židovske narodne manjine istočne Galicije, te ne dopušta Židovima posebni izborni katastar. te rezolucija protiv neprimanja židovskih studenata na Lavovsko sveučilište.

Odšteta za pogrome u Katowitzu. Općinsko vijeće u Katowitzu odobrilo je svotu od 10 milijuna poljskih maraka za odštetu žrtvama posljednjih protužidovskih demonstracija.

Pravo javnosti židovske realne gimnazije u Wienu. Savezno ministarstvo za prosvjetu dalo je židovskoj realnoj gimnaziji u Wienu pravo javnosti. Učenici će mjesto svojih dosadanih privremenih svjedodžaba dobiti državne svjedodžbe.

Konferenca »People Relief Komiteja« u Filadelfiji. U prvoj polovici mjeseca rujna održana je trodnevna konferencija delegata »People Relief Komiteja« (američko-židovska narodna organizacija), na kojoj je bilo 129 delegata. Glavno pitanje o kojem je konferenca raspravljala, bio je odnos P. R. C. prema »Joint Distribution Committee«-u. Gospodin Maris Rothenburg, koji uz ostalu gospodu zastupa P. R. C. u Jointu, izvješćuje o općem radu Jointa. U diskusiji, koja se nadovezala na ovo izvješće, iskristalizovala su se tri mišljenja. Jedan dio delegata drži, da je dosadani rad sa Jointom moguć i poželjan; druga struja izjavila se protiv svake saradnje s Jointom na sadašnjoj bazi. Treća grupa zastupa mišljenje, da se i dalje radi s Jointom, tek delegati P. R. C. u Jointu treba da se jasno izraze, te interesi svih slojeva, koje oni reprezentiraju, stoje u snažnoj opreci prema interesima vodje Jointa. U tom je smislu prihvaćena rezolucija, u kojoj se medju ostalim traži, da P. R. C. bude zastupan u evropskom vijeću Jointa i da se reprezentantima P. R. C.-a povjeri vodstvo posebnoga odjela za podupiranje ekonomskih organizacija

židovskih radnika. Za predsjednika P. R. C.-a opet je izabran Aleksander Kahn, nadalje izabran je administrativni odbor od 46 lica.

Neuspjeli napadi na Židove u Mađarskoj. Dan prije Roš-hašana bio je svečani pokop Ladislava Apathy-a, koji je od posljednjega puča bio zatvoren, te se u tamnici ubio. Poslije sprovoda, na komu se odveć česti bili mađarski teroristi, upriličen je mali napad na Židove. Na ulicama su napadali pogrdama na Židove, no prije nego su mogli da ih tvorno napadnu, došla je policija i rastjerala demonstrante. Pojedinci napali su još mirne židovske građane, pa su Židovi, koji su u to vrijeme bili u sinagogama, bili vrlo uzrujani.

K prijemu Mađarske u Savez Naroda. Za vijećanja o molbi mađarske vlade za prijem u Ligu Naroda je zastupnik Velike Britanije prema predslavki Joint Foreign Committee nabacio pitanje zaštite židovske manjine u Mađarskoj. Mađarski zastupnici obvezali su se prema Ligi Naroda, da jamče za provedenje zaštite manjina u Mađarskoj. Ministar Banffy je naročito istakao, da će se u Mađarskoj strogo bditi nad sigurnosti života i garantirati svakome ličnu slobodu, te da će se ukinuti numerus clausus na sveučilištu i drugim visokim školama.

Iz cionističkog svijeta

Ratificiranje rezolucije kongresa o židovskoj narodnoj domaji u Palestini po predsjedniku Hardingu. Predsjednik Harding potpisao je rezoluciju o stvaranju židovske narodne domaje u Palestini, koju je senat Udruženih Država Sjeverne Amerike po prijedlogu senatora Lodge-a i po reprezentantskoj kući po prijedlogu člana kongresa g. Fish-a primljena. U njoj Amerika izjavljuje, da će podupirati stvaranje nacionalne domaje za židovski narod u Palestini.

O cionizmu u Americi. Poznati vođa američkih cionista, Abraham Goldberg, izjavio je o razvoju cionizma u Americi ovo:

Cionizam u Americi ima već staru povijest. Cionističke misli možemo konstatirati već prije Herzla od sefardskih Židova, koji su najprije došli u Ameriku. Podsjećam samo na plan Manuela Noaha, da osnuje u Newyorku neku vrstu židovske države, koja bi imala biti noćni azil za progonjene Židove, odakle bi mogli provesti useljenje u Erec Jisrael. Sefardsko židovstvo nije nikada bilo anacijonalno i imalo je uvijek veza sa Erec Jisraelom, i ako su se pojedine familije pomalo asimilirale. Nakon sefarda, došli su njemački Židovi, čiji su duševni vodje bili reformni rabini. No i ovo reformno židovstvo nije bilo tako asimilatorsko kao ono u Njemačkoj, pa su prva cionistička društva u Americi osnovana po reformnim rabinima. Istom u daljnjem razvoju postali su reformni Židovi antinacionalni. Odlučni preokret u američkom židovstvu nastao je tek useljenjem ruskih Židova. Ruski Židovi donijeli su sobom iz svojih prijašnjih domovina cionističko naziranje. Bio je to najniži sloj židovstva, pa je vodstvo predao njemačkim Židovima, već i radi toga, jer su njemački Židovi osnovali prva društva. Početkom rata povukli su se njemački Židovi i prepustili vodstvo istočnim Ži-

dovima. Tad je započeo nov razvitak, ali se nastupom Brandeisa opet podiglo asimilirano židovstvo. Istupom Brandeisa prešlo je vodstvo definitivno u ruke ruskih Židova. Iz te nove situacije nastaju nove perspektive za produbljenje cionističke ideologije, koja se danas bez sumnje pripravlja u Americi. Kao vrlo povoljan simptom smatramo probudjenje vjerskoga osjećaja. Do prije kratkog vremena bila je moda u Americi, da se vjera nije samo otklonila, već i izrugivala. Čini se, da je od sad nastao preokret.

O budućnosti izjavio je Goldberg medju ostalim: Asimilacija u onom smislu, kao što je bila sefardska asimilacija, danas je nemoguća u Americi. Zato je danas već prejak antisemitizam, a i židovstvo sve više dolazi do nacionalne svijesti. Njemačko židovstvo po malo se stopljuje s ruskim. Glavno je pitanje odgoj nastajnoga pokoljenja, a u tom pogledu ima još mnogo razloga pesimizmu. Židovski jezik sve više nestaje. U zadnje vrijeme množe se doduše kulturne institucije, svagdje se osnivaju Talmud tore i veliki dio mladih ljudi govori hebrejski. Prilike se pomalo poboljšavaju.

Istaknuti članovi američanskoga kongresa za američansku pomoć židovskoj narodnoj domaji u Palestini. Jak je dojam proizvelo sudjelovanje člana američanskoga kongresa Wallera M. Chadlera na svečanosti zbog mandata u Harlemu, koji je u sjajnom jednom govoru izjavio, da se ne će ni on ni Amerika zadovoljiti samo sentimentalnom simpatijom. Nada se, da će Amerika dati kod plasiranja zajma za izgradnju Cijona znatna financijska sredstva na raspolaganje. Na toj skupštini, koja je bila od Harlemskih cionista priredjena zbog propagande za Keren Hajesodu govorili su osim Chadlera i židovski članovi kongresa Ziegl, dr. S. Rotenberg i drugi.

Colonel Wedgwood stavlja se na raspolaganje propogandi za Keren Hajesod. Poznati član engleske radničke stranke Colonel Wedgwood otputovao je ovih dana u Ameriku, da se stavi na raspolaganje ponovnoj velikoj kampanji za Keren Hajesod Udruženim Državama. Colonel Wedgwood bit će na godišnjoj konferenciji Poalecijona i govorit će na mnogim skupštinama o obnovi Palestine. Prije odlaska priredio je njemu u čast direktorij Keren Hajesoda u Londonu svečani banket. (Ovo dobrovoljno nastojanje poznatoga engleskoga političara i radničkog vodje za obnovu Palestine treba da se pozdravi i svakako se mogu od toga očekivati dobri rezultati za Keren Hajesod.

Prinos židovske općine u Danzigu za Keren Hajesod. Općinsko vijeće židovske općine u Danzigu zaključilo je sa šest protiv čeliri glasa, da po prijedlogu predstojništva suficit od 10 hiljada maraka pripadne Keren Hajesodu.

Keren Hajesod kampanja u New-Yorškim sinagogama. Prigodom visokih blagdana organizovao je komitej za Keren Hajesod u New-Yorku kampanju u East New-Yorku i Bronsville-u. Mnogo je općina slavilo uredima Keren Hajesoda na raspoložbu. 6 sep. bila je konferencija rabina i reprezentanata općina u East New-Yorku zbog organizovanja te kampanje. Zaključeno je, da rabini izdadu apel židovskome pučanstvu i sinagogama. Pokrajinske uprave Keren Hajesoda treba da kooptiraju u svoje odbore i rabine, kako bi uspostavili uži kontakt izmedju organa Keren Hajesoda i općina.

Konferencija Keren Hajesoda u Albany-u. Na K. H. konferenciji u Albany-u, koja je zasjedala 10. septembra primljeni su zaključci glede rada K. H. u zimi. Na toj konferenciji izabrana uprava K. H. za Veliki New-York.

Keren Hajesod u Južnoj Africi. Ratifikacija mandata vrlo je povoljno djelovala na kampanju Keren Hajesoda, što su je sada započeli cioniste Južne Afrike. Veliko je oduševljenje vladalo u Cape Town, gdje je bila procesija u slavu mandata i 25.-godišnjice prvoga cionističkoga kongresa. Istoga je dana držao g. J. Olswanger, koji putuje Južnom Afrikom za Keren Hajesod, predavanje o znamenovanju ratifikacije mandata.

Zabrana Hehaluc pokreta u Rusiji. Kampanja boljševičke židovske sekcije protiv haluca uspješna je, te je komesar za unutrašnja djela odredio likvidaciju Hehaluca s motivacijom, da nastoji Rusiji uzeti radne elemente. Institucije, koje su po Hehalucu osnovane i uzdržane prelaze u vlasništvo općega gospodarstva.

Iz Palestine

Posveta Herberta Samuela u Tel-Avivu i židovskim kolonijama. Sir Herbert Samuel posjetio pred Roš-Hašanom gradove Jafu i Tel-Aviv pa i veliku židovsku koloniju Petah-Tikvu. Pregledao je različita industrijalna poduzeća iz najmladje vremena i vrlo se veselio njihovom razvitku. Čitavo stanovništvo Tel-Aviva pošlo je ususret High Commissioner-u.

Odigrale su se scene velikoga oduševljenja, kad mu je načelnik Tel-Aviva, Disengof, saopćio zaključak općinskoga zastupstva u Tel-Avivu, da će se jedna ulica u Tel-Avivu zvati imenom Samuela, a druga imenom Balfoura. Nakon pregledanja svih znatnih dijelova i stvari Tel-Aviva zahvalio se High Commissioner za doček, koji je njemu u čast priredjen i izjavio je, da nakon ratifikacije mandata postoji gotovo potpuna sigurnost za uspjeh obnovne akcije u Palestini. Drugoga dana prvi je puta High-Commissioner posjetio Petah-Tikvu. I ovdje je dočekan po čitavom stanovništvu. Svagdje je mirovao rad, jer je ovaj dan proglašen javnim blagdanom. Čitava je kolonija bila iskićena barjacima. Predsjednik kolonije ocijenio je posjetu High-Commissionera kao najznačajniji događaj u povijesti ove kolonije. Ovdje je upozorio na potrebne mjere za razvitak zemlje i naglasio je, da su najznačajnije mjere slobodna imigracija u Palestinu i javna sigurnost. Sir Herbert Samuel pohvalio je u svom odgovoru židovske kolonije u Palestini i izrazio je svoje udivljenje nad radom i energijom židovskoga pučanstva.

Odašiljanje engleskog specialnog delegata za Palestinu. (J. P. Z.) Iz Londona javlja se »Haarecu«, da je engleska vlada odlučila otposlati u Palestinu Colonea Lawrence-a kao specialnog delegata, koji će da prouči položaj u zemlji, nastavši ratifikacijom mandata i proklamacijom ustava kao i novim uvjetima, te koji će da ispita odnošaj između Jevreja i Arapa. Colonel Lawrence, kao stručnjak u pitanjima bliskoga Istoka i arapskom pitanju, bio je za vrijeme rata u kontaktu sa sadašnjim kraljevima Husseinom i Feysulom i pomagao im je u upravi arapske politike, kao i u pregovorima sa aliircima. Poslije zaključenog mira bi imenovan prvim savjetnikom Colonial Office-a za arap. pitanja, sve dokle, dok pred nekoliko dana nije na tom udjeljenju dao ostavku, motivacijom, da je

položaj u Mesopotamiji i ostalim arapskim zemljama lakav, da ministarstvu nije o tim zemljama potreban posebni savjet.

Ukrajinska i poljska siročad u Palestini. 7. septembra stiglo je preko Aleksandrije 42 siročadi iz Ukrajine i Poljske pod vodstvom gdje. Hoffmann, upraviteljice sirotišta u Tiberiasu, u Jeruzalim. Troškovi za transport i prehranu siročadi dali su Židovi Afrike. Baron je Rotschild dao zemljište u blizini Zihron-Jakova, gdje će se sazidati kuće za tu siročad. Za sada se nalaze djeca u sirotištu Ben Jisrael u Jeruzalimu. Najavljen je i drugi transport iz Aleksandrije od 130 siročadi pod vodstvom Izraela Belkinda.

Opcija za palestinsko državljanstvo. Nakon što se u inozemstvu doznalo za dekret o državljanstvu za Palestinu, obratio se velik broj Židova, koji sad stanuju izvan Palestine, ali imaju u Palestini zemljišta ili drugoga vlasništva, te će doskora doći da stalno obitavaju u zemlji, zamolbom na palestinsku vladu, da i njima omogući opciju za palestinsko državljanstvo u propisanom roku.

Palestinska vlada bavi se sad ovim pitanjem i očekuje se, da će u kratko vrijeme uslijediti službena vijest. Postoji nada, da će vlada dati povoljan odgovor.

Olakšanje imigracije u Palestinu. Ponojne intervencije Vaad Leumija za olakšanje useljenja u Palestinu imat će po svoj prilici povoljan uspjeh. Postoji nada, da će neka ograničenja, što su u posljednje vrijeme bila uvedena, biti dokinuta.

Pripreme za izbor u Legislative Council. U vezi s pripravama za izbore u palestinsku zakonodavnu skupštinu izdao je egzekutivni komitej arapskoga kongresa proglas, u kome se izjavljuje protiv zakonodavne skupštine. Uz ostale uzroke i napade upozorava taj proglas, da je zadaća te legislativne skupštine samo ta, da pripravi teren za Židove i Cioniste. Odbor se nada, da će arapski narod spoznati veliku opasnost, te ne će sudjelovati kod izbora. Pored svega toga postaju priprave za izbore sve veće. Statistički uredi, koji se bave izbornim pripravama, pohađani su i od Arapa. Predstojništva arapskih mjesta sastavljaju listine arapskih notabla. Sprema se i lista istaknutih Židova i hrišćana, koji treba da se sastanu, da odrede sve za izbore.

Jevrejski universitet u Jeruzalimu. Prema bulletinu cionističke Egzekutive izvijestila je americko-židovska liječnička komisija, koja je bila odasлана u Palestinu, cionističku Egzekutivu o svojim studijama u stvari podignuća medicinskog fakulteta jevrejskog universiteta u Jeruzalimu, u kojem se medju ostalim veli: Zemljište za podizanje medicinskoga odsjeka jevrejskog universiteta već je kupljeno. Sad se osniva mikrobiološki institut za studij tropskih bolesti te za higijenu i zdravstvo, pa će se, čim se nađe podesna osoba za vodjenje instituta, institut otvoriti. Provizorno smjestit će se institut u najmljenoj kući, dok se ne će nabaviti zemljište za taj institut. Sad je provedeno i provizorno smještenje medicinske biblioteke, tako da će liječnici moći naći svu stručnu literaturu u samoj zemlji.

Radne prilike u Palestini. Pitanje židovskoga rada u Palestini prestalo je biti tek pitanjem, koje interesira malen krug

radnika u židovskim kolonijama i kvucot. Broj radnika narasao je od zime 1919. od 1880 na 9200. Imigracija zadnjih godina znatno je uvećala broj židovskih radnika, a ujedno stvorila je novih radnih grana, u kojima do sada nijesu bili zaposleni Židovi. Prijašnjih godina bili su radnici poglavito koncentrirani u judejskim kolonijama. Samo malen broj radio je u maloj industriji gradova i pri razvitku Tel-Aviva. Povećanje emigracije prouzročilo je oskudicu stanova, pa se znatno razvila građevna industrija u gradovima, a židovski radnici postali su zidari. Gotovo 4000 radnika našlo je zaposlivanje u raznim industrijama. Osim građevne industrije stvorene su i druge radne grane, a židovski radnici počeli su da rade kod gradnja željeznica, istovarivanja i utovarivanja ladja u lukama, na cestogradnjama, gradnjama mostova, kod radova za povodnjivanje i saniranje. Porastom broja radnika razvile su se i radničke organizacije. Za podupiranje razvoja židovskog radništva stvorene su na nezavisnoj podlozi nove uredbe.

Naravno, da je pitanje nezaposlivanja radnika od velikog interesa ne samo za radništvo, jer i Cijon. Organizacija nosi za to odgovornost. Jasno je, da materijalni uvjeti useljenika, privremeni rad u pojedinim radnim granama, gospodarski položaj, poljoprivredni položaj jišuva i slabost industrijskih poduzeća još uvijek prouzuokuju razne promjene na radnom tržištu. Vrlo interesantne podatke vadiamo iz objelodanjenja novinskog ureda Cionističke Egzekutive u Jeruzalimu o radnim prilikama. Židovska zadružna radna zajednica sklopila je u ovoj godini ugovore za gradnju od 250 zgrada. Na poticaj radnoga departementa Cionističke Egzekutive stvoren je radnički zajmovni fond, koji se pomalo uz platež izvjesne pristojbe razvija u osiguranje protiv nezaposlenja. Od osnutka toga fonda t. j. 1. decembra 1921. do 1. jula 1922. upisalo se 2964 članova, od kojih preko dvije trećine nije tražilo zajma. Radnička bolna blagajna broji sada 4000 članova. Ona je namjestila 9 liječnika, 4 liječnice i 32 bolničarke. Ona danas ima 6 uredjenih soba za bolesnike sa 61 krevetom i dva oporavilišta s 28 kreveta. I kulturni rad medju radnicima vrlo se lijepo razvija. U 7 poljoprivrednih kotara smješteno je 36 učitelja, koji podučavaju 1000 učenika u hebrejskom jeziku i drugim predmetima. U Tel-Avivu postoji radnička biblioteka sa 19.000 knjiga, nadalje postoje biblioteke u Jafi, Hajfi i Jeruzalimu, a u raznim kolonijama i naseobinama ima 6 knjižnica, te mnogo putujućih biblioteka.

Gradjevna djelatnost u Tiberiasu. Gradjevna se djelatnost u Tiberiasu i okolici razvija sve jače i jače. Osobito napreduje izgradnja nove četvrti »Ahuzat-Bajit«, na brežuljcima sjevero-zapadno od Tiberiasa. Od 250 zgrada, koje su zamišljene, 40 se svršavaju, te se drži, da će pod konac godine biti 50 do 60 zgrada gotovo. Gradjevno je društvo iskopalo jezero, koje obuhvata 100 kubnih metara, da bude i opskrba s vodom osigurana. Budući da je položaj vrlo prikladan, sazidat će se ovdje i vladina palača i druge javne zgrade, te novi hospital, što ga je darovao Mrs. Peter Schweizer iz Amerike.

Cesta iz Rišon le Cijona i Rehobota u Jafu. Dio nove ceste iz Rišon le Cijona do ceste za Jafu, koja je po nalogu vlade od Jewish Cooperative Labour Association građena, a koja treba da spoji Rehobot i Rišon le Cijon sa glavnom cestom za Jafu, svršen je. Gradnja je omogućena zajmom Jewish Colonial Trusta vladi, a jedan dio troškova nose Rišon le Cijon i Rehobot. Izgradnjom te ceste postao je Rišon le Cijon kao neko udaljeno predgrađe Jafe, u koje se može autom za 20 minuta stići. Jewish Cooperative Labour Association nastoji da produži cestu od Rišon le Cijona do Nes Cijona.

Ujedinjenje Tel-Aviva s obližnjim židovskim kolonijama. Zbog učestalih arapskih napadaja na židovske kolonije u okolici Jafe raspravlja se o prijedlogu, da se sve židovske kolonije u okolici ujedine s Tel-Avivom zbog zajedničke obrane u jednu municipalnu upravu. Pitanje će se odlučiti na konferenciji zastupnika kolonija te općinskoga vijeća u Tel-Avivu.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga odbora S. C. J. U prošlim trim sjednicama Radnoga odbora raspravljalo se uz riješavanje tekućih poslova naročito o pitanju stalnog naseljavanja naših halucim, koji su u Palestini, prema predloženoj osnovi ing. agr. Huga Zaloscera, koji sada radi u Mikve Jisraelu. Po R. O-u usvojeni plan, prema kojemu bi se u svrhu namaknuća za to potrebite svote imala povesti velika sabirna akcija, predložena je na preispitanje i odobrenje našim stručnjacima kolonizacije dru. Ruppinu i ing. agr. Oettingeru. Radni se odbor nakon primitka povoljnog stručnog mnijenja obratio na upravu Keren Hajesoda u Londonu s predlogom, da se djelomično financiranje ovoga plana pokrije iz prihoda Keren Hajesoda u Jugoslaviji. Iza primitka odgovora sa strane K. H. pristupit će se konačnom riješenju ovoga pitanja.

Gosp. Lav Stern podao je opširan izvještaj o godišnjoj cionističkoj konferenciji u Karlovim Varyma. Gosp. Šime Spitzer izvjestio je o stanju Keren Hajesoda i napose iznio način financiranja transporta stoke iz Jugoslavije u Palestinu, o kojemu se govori na drugom mjestu.

Kupnja stoke u Jugoslaviji za Palestinu. Prije nekog vremena stigla su iz Palestine u Jugoslaviju dva izaslanika Gduda Haavoda kolonije Nuris radi kupnje stoke i ždrebni kobilu u svrhu rasploda. Spomenuti kupili su od vlastelinstva u Žombolji 20 komada bredjih ras-

nih krava i 20 ždrebni kobilu, koje su prije nekoliko dana izvezli preko Trsta u Palestinu. S ovim transportom pošla su i dva naša halucim, koji će valjda biti smješteni u ekonomiji u koloniji Nuris, jednoj od najvećih kolonija, koja je prije godinu dana osovana na zemljištu Židovskoga Narodnoga Fonda u Emek Jeesreelu, te sada već broji 800 poljodjelski izo brazenih članova. Po navodima spomenutih izaslanika, ova kolonija krasno uspijeva i već danas pruža dokaz prosperiteta zadržnog naseljivanja. Financijalnu stranu ovoga transporta provela je uprava Keren Hajesoda za Jugoslaviju u sporazum sa Direktorijem Keren Hajesoda u Londonu.

Kompozicijono veče Rik. Schwarz u Zagrebu. Mladi naš sumišljenik gosp. Rikard Schwarz priredio je dne 28. rujna o. g. u Glazbenom zavodu kompozicijono veče s obilnim programom. Prvi je put, da je ovaj naš mladi kompozitor istupio pred javnost jednom priredbom — židovska javnost upoznala je jedan dio njegovih radova već na omladinskom sletu — te je naišao na opće priznanje. Mi smo u našem listu povodom omladinskog kongresa donijeli kritiku o radovima i talentu kompozitora, pa s veseljem danas bilježimo, da je sva stručna kritika u svojim ocjenama o ovoj priredbi pisala vrlo povoljno istakavši naročito jaki talenat kompozitora, od kojega možemo još mnogo lijepoga očekivati.

Glazbeni konzervatorij prema židovskim priredbama. U mjesecu augustu — dakle u vrijeme, kad nije koncertna sezona — priredio je Savez židovskih omladinaca veče židovskih kompozitora i zamolio je Glazbeni konzervatorij, da mu u tu svrhu iznajmi koncertnu dvoranu. Uprava Glazbenog konzervatorija tražila je za dvije večeri 20.000 K za dvoranu, a za upotrebu glasovira po večeri K 3000, dok se posebno moralo platiti za rasvjetu i čišćenje dvorane. Premda su naši omladinci istakli, da je to veče naših domaćih židovskih kompozitora i da to nije priredba, koja ide za tim, da izbija, dobit, već kulturna priredba radi učesnika sleta, ostala je uprava Glazbenog konzervatorija ipak pri ovoj taksi. Kako sad doznajemo, iznajmljuje Glazbeni Konzervatorij sad na početku koncertne sezone dvoranu sa svjetlom i upotrebom glasovira za 2000 K po večeri, a daje i do 50% popusta. Radoznali smo, zašto je uprava Glazbenog konzervatorija nabila židovskom omladinskom Savezu tako visoku taksu? Moramo se pitati, ne bi li bilo uputno primijeniti zakon o suzbijanju skupoće i na kulturne institucije.

Belacrkva. Malo kad imali ste prilike da nešto čujete o Židovima u Belocrkvi, jer do prije kratkoga vremena stajali su Židovi u Belocrkvi sasvim postrance od narodnoga pokreta. Tek u najnovije doba budi se i ovdje židovski život. Prvi je put, da su Židovi dali na roš-hašana za Keren Kajemet i da je sa propovjedaonice pozvano židovstvo na saradnju pri obnovnome djelu u Erec Jisraelu. Nadamo se, da su Židovi u Belocrkvi shvatili svoju dužnost i da će je doskora izvršiti plaćanjem Maasera.

Kod uprave Židovskog Narodnoga Fonda, Zagreb, Ilica 31, dobivaju se: ilustrirani luh (koledar) za 5683. god. po K 20, Herzl-slike velike po K 50, arija Eleazara iz opere »Židovka« za tenor sa hebrejskim tekstom i pratnja za glasovir po K 40, te razglednice, marke i značke.

»Gideon«, glasilo jevrejske omladine Jugoslavije. Izašli su 1. i 2. broj ovoga vijesnika, koji tretira pitanja obnove jugoslavenskoga židovstva, a osobito njegove omladine, jer je ona najznatniji faktor u našem preporodu. Članci se ovoga dvobroja od veče česti bave omladinskim kongresom, o kojemu smo već bili izvjestili, pa o problemima, što se pojavile u sletskim diskusijama. Uza to imade članka o »Židovskome životu i kulturi«.

Cvi Rothmüller: Što ćemo i kako ćemo? — **David A. Alkalaj:** Omladina i njen pokret. — **Cvi:** Sletske glose. — **Dva glasa o »Gideonu«** u IV. godini. — **Dr. I. Altaraz:** Jevrejska omladina u Sjedinjenim Državama Amerike. — **Žiga Hirschler:** Žid. narodna pjesma. — **Katzenelson-Šik:** Ovan i listica. — **III. Židovski omladinski slet.** — **K pokretu.** — Književnost.

Pretpлата je za IV. godišće »Gideona« 48 Dinara; pojedini broj stoji 5 Dinara.

PALESTINA FILM.

Dne 9., 10. i 11. oktobra prikazivat će se u Zagrebu u »UNION KINU«: »Palestina-film«. Svakoga od spomenutih dana davat će se dvije predstave i to u 6 sati po podne i 9 sati na večer. Preprodaja karata u upravi »Židova«, Ilica 31. Sadržaj filma, čiji prikaz traje jedan i pol sata, donijeli smo već ranije u »Židovu«, te ponovno isličemo, da film u prvorazrednoj izradbi prikazuje obnovni rad naših pionira — halucim i halucoi, — velike tekovine Židovskog narodnog fonda u Palestini, vrlo uspjele aktuelne scene o posjetima Weizmanna, Sokolova, engleskih ministara Churchilla i Monda u Palestini, razgledavanje židovskih kulturnih institucija po Vrhovnom Komesaru Sir Herberlu Samuelu, život i rad u židovskim kolonijama itd.

**Stedne uloge ukamaćuje sa
i vraća iste bez otkaza**

5%

ZAGREB
Nikolićeva 7

MEDJUNARODNA BANKA

D. BEOGRAD
D. Terazije 23

5%

! Pogledajte si „Palestina“-film !

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III kat.
Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d.
& Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemlje, da ostati neotuđivim imetkom židovskoga naroda. Žid. narodni fond utemeljen je na V. žid. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franka.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leIsrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 18. od 21. septembra do 5. oktobra 1922.

OTKUP OD ČESTITANJA

Naknadno unišlo je još u ime otkupa od čestitanja iz:

Zagreb: Braća Gross 1000; po 400: J. Dragoner, ing. Milan Rojan, dr. Ivan Jacobi, Mavro i Lina Haas; po 200: dr. Ziga Herzog, dr. Rudolf Pollak, Jakob Lachmann, Adolf Neumann, Ernest Fürst, Vilim Montag; po 120: dr. Oton Braun; po 100: Zlata Blau, Ignjo Molnar, Artur Hiršl, Milka Freiburger; po 80: supruzi Oskar Weiser, dr. Pavao Neuberger; po 40: M. Rothmüller, dr. Marcel Eichhorn, Josip Kraus, Irena Büchler, Julio Brill 4680.—

Varaždin: supruzi Ferdo Schönwald 120, supruzi Mavro Moses 120, supruzi Herman Herzer 100, Arnold Stern 100, obitelj Josip Rosenfeld 100; po 80: Dori Berger, Marko i Zlata Schönwald, Frithand-Lieberman, sup. Jakob Dragoner; po 40: Oskar Mayländer, dr. Rudolf Glück, Kol. A. Sparing, Jakob Pollak, Irma Pollak, Leitner i Schönwald, Jakob Stern, obitelj Arnold Mitzki, Vilim Straus, supr. Ljudevit Blühweis, Leopold Hirschl, Lazar Dajić, Josip Leitner, obitelj Armin Heinrich, Hauser Deutsch; po 20: Josip Stern, Srećko Eisenstädter, supruzi Josip Kluger, Rob. Kende, Marko i Zlata Gold 1560.—

Križevac: po 80: Feliks Weinberger, Robert Pscherhof, Marko Deutsch, Aleks Goldschmidt; po 60: Vlatko Hirschl, Ladislav Hirschberger, Jakob Hirschl; po 40: dr. Engl, Sam. Grossmann, Ferdo Hirschl, Drag. Pscherhof, Josip Goldberg; po 20: Klarić, David Goldberger, Josip Grossman 760.—

Modrić: obitelj Josef D. Glazar 100, Albert i Goldina Abinun 80 180.—

Đakovo: Ana Fuchs 120, Paula Spitzer 100 220.—

Brod n/S.: Rabin Saul Stern 200.—

Mitrovica: dr. Ziga Baum i supr. 100.—

Ogulin: Mirko Krishaber 200, Milan Licht 120, Viktor Misner 120, Iso Unterberger 40 480.—

8180.—

ISPRAVAK

U prošlom je broju pomutnjom izostavljena kod »Otkupa od čestitanja« slijedeća specifikacija:

Zenica: Otto Weiss 100, Gizela Liebling 100, Raši Afijas 100.

Zagreb: supruzi Lav Stern 200.

JAAR JUGOSLAVIA.

Beograd: Društvo oneg Šabat 10 m. = 566, Nisim Bearon 10 = 500, David H. Adul 5 = 250, Hajim J. Medina 5 = 250, Rafajlo B. Isak 2 = 100, Sima I. Manijah 5 = 250, Gavro I. Cohen 2 = 100, Binja Nahum 2 = 100, Isak Albahari 2 = 100, Josif Demajo, Skoplje 2 = 100, Isak Baruch 2 = 100, Jevrejsko žensko društvo 80 = 4000, Lenka Demajo na ime sina Mile Demajo 10 = 500; svega za 137 maslina 6850.—

Vinkovci: Na svačuvima Josip Hubert-Lucija Papo 51 = 2591, Olly Schwarz za usluge dr. Steina 8 = 400 2991.—

Zagreb: Milka Freiburger na ime Regine Heinrich 2 = 100, Albert Hertmann u spomen pok. oca Josipa Hertmanna 20 = 1000 1100.—

Ogulin: Prig. ozdravljenja Zlatica Goldnera daruju na ime istog: Milan Licht 8 = 400, Ernest Goldner 8 = 400, David Herstein 6 = 300; svega 22 masline 1100.—

Ošijek: Prigodom godišnjice smrti oca Vilima daruje Slavko Klein 200, Mella Klein 400 = 12 maslina 600.—

svega 252 masline, 12641.—

Do sada darovano 5300 maslina.

Za popunjenje šume treba još 4700 maslina.

OPĆI DAROVI.

Beograd: Na svačuvima sabrano: Bukica Samojlović 732, Lela Fišer Gavro Bogdanovski 264, Haim Josifović 112, Seja Nachmias i Božo Merovah 1892, Rebeka Pijade 280, Lenka Ozmo i Izak Levi 1116, Oskar Rosenberg 77, Estera Sid i David Baruch 130, Prig. Beritmila sina Lenke Romano 70, Samujla Simha sab. Anaf 940, Samujla Isak Demajo 531, Hajima Sid 292, Samujla Karijo 2479, na avel Ester B. Levi 132, Rifke A. Ruso 312, Prilog S. Alfandari čistog iznosa dividende Jevrejske kolon. banke London 1720 9246.—

Bjelovar: N. N. 120; po 40: Julio Lauš, ing. Rosenzweig, Ign. Fürst, A. Haas, Weber, Drag. Weiss, M. Lauš, Lipšić, Samuel Stern, Berghofer, Žiga Fuhrmann, Žiga Pollak, Ernest Pollak; po 30: Franz Pollak; po 20: Bernh. Kraus, Aleks. Pollak, N. N., Makso Rosenberg, M. Ackermann, J. Ordan, Oskar Rosenberg, Taussig, Berkeš, Kraut, Adolf Singer; svega 900; Bernard Kraus 50 950.—

Varaždin: dr. Artur Krajanski prig. sretnog rođenja kćerke Eve-Mirjam 200, Prig. Barmicve Stefeka Steina daruju po 100: Herman i Lenka Herzer, obitelj Košut, Feri i Johana Schönwald; po 40: Katarina Bauer, obitelj Stein, Terezija Braun, Malvina Vućsak 660.—

Vinkovci: Prig. svačova Terezije Bader, Nijemci sak. dr. Frankfurter 320, Borovic 160, Datulić kino 80, Prig. svačova Marlon-Ehrenfreund 800, Beritmila u kući Zilzer 820, prig. Beritmila u kući dr. Stanić sabrano po Zdenki Brichta 1140 3320.—

Sisak: Nada Ascher 100.—

Ogulin: Zlatko Goldner za ozdravljenje 40.—

Koprivnica: Josip Milhofer za položenu maturu 400, Pero Cabunac 107, Oton Hirschler 20 527.—

Zagreb: I. Sperber 80, Herman Bleicher umjesto cvijeća na grob majke Irene Bleicher 400, Sima Leović iz Beograda sabrao među prijateljima u kavanj Corso 200 680.—

15523.—

ŠKRABICE.

Ogulin: Lea Licht 100, Vera Licht 100, Iso Unterberger 12, Goldner 50, Miezner 40 = 4 škrabice 302.—

Daruvar: Stern i drug Gylaves 277, Makso Pfeiffer 92, F. Klingenberg 80, Gabriel Stark 63, Mermelstein 42, Albert Pfeiffer 20, Holzer 14, Rohlitz 7, Gross 10 = 9 škrabice 605.—

Vinkovci: Sida Zilzer poslala 308.—

Zavidovići: Albert Musafija 20, Vladimir Golović 10, Boris 16, Volko Pick 16, Josef Kabiljo 17, Adolf Müller 20, Izak Altarac 36, Josef R. Musafija 20, dr. Band 120 374.—

1589.—

MASLINE.

Beograd: Josif Demajo u Herzl-šumu 2 100.—

Sisak: Prigodom godišnjice smrti Cecillije Deutsch daruju djeca u gaj pok. Karla Rosentala 1000.—

1100.—

DAROVI KOD TORE.

Beograd: Adolf Rešovski 80.—

Varaždin: kod tore 120.—

Zavidovići: Haim Kabiljo 40, Izak Altarac 40 80.—

280.—

DJEČJI SABIRNI ARCI.

Bjelovar: Mirko Neuhaus 111, Olga Dorf 80 191.—

OBITELJSKA DAR. KNJIGA.

Koprivnica: Prigodom svačova Terezije Löbl-Albert Spiegler sabrano 2300.—

PREGLED.

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 24.894.—
iz Bosne i Hercegovine K 634.—
iz Srbije K 16.276.—
K 41.804.—

Od 1. januara do 5. oktobra 1922. unišlo je sveukupno K 854.837.14.

OPASKA.

U Vojvodini su, kako smo obavješteni, darovani prigodom velikih blagdana za Keren Hajemet značne svote. Čim nam stignu tačne specifikacije, objelodanili ćemo ih u »Židovu«.

NORBERT WEISS - ZAGREB

Telefon 7-33 BAKAČEVA ULICA 4 Telefon 7-33

Nudja: Ausišku modru galicu i ine kemijske proizvode, Gazela sapun, Sunlight sapun, Sava svijeće, originalna američka tehnička ulja, jestiva ulja, I-a holandeski Kakao, vaniliju, čaj, šafran itd.

„SOLUB“ „TOLUB“

ZAŠTITNI ZNAK

JE NAJBOLJI PAMUK

ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE
A. ROMANO
ZAGREB
AKADEMIČKI TRG BR. 8

INŠTALACIJA

GRAFI BELOVIĆ

Zavod za uvadjanje električne rasvjete kućnih zvonila, telefona i mehanička radiona.
Preuzima inštalacije mlinova te uređaje vlastitih pogona i premoza gde.
Popravlja sve vrste elektromotora i svih električnih aparata i t. d.

ZAGREB

BERISLANČEVA UL. 4

Telefon 14-59 (nuspostaja)

»METALOKEMIKA«

D. X D.

ZA KEMIČKE I RUDARSKÉ PROIZVODE

STROSMAYEROVA UL. 6 ZAGREB STROSMAYEROVA UL. 6
KRALJA PETRA UL. 62 BEOGRAD KRALJA PETRA UL. 62

Brzjavni: Metalokemika ☞ Telefon interurb. 16-11

KOVINSKE i željezne polufabrikate
KOVINE i sve kovinske legure
KEMIKALIJE, osobito

modra galica

Asbestni škriljevac

cement, vapno, opeke,
betonsko gvožđe, traverze
i sav gradjevni alat, te materijal
prodaje na veliko:

„GRADIVO“ trgovačko društvo za
promet gradjevnim i
tehničkim materijalom

ZAGREB Bogovićeva ulica br. 3
Telefon 5-55 Brzjavni „Gradivo“

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Uilmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

PRISPIO **AIDA** PAMUK

» AIDA «

za dobiti kod veletrgovine kratke, pamučne, pletene kao i D. M. C. robe

Ferdo Schwarz i drug, Ilica br. 45
Telefon 2-56 Brzjavni naslov: Švadruk

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON: 17-95 ZAGREB - ILICA 31 PAPERKUR BRZOJAVI.

Veletrgovina pisačeg, risačeg, novinskog, te omojnog papira

Vlastiti proizvod bilježnika, notesa, blokova i konfekcija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

Lak, firnis, uljane boje, zemlj. i kem. boje, terpentina

Moster tvornica laka d. d. Zagreb

CILLY FRÖLICH
VLADO ECKSTEIN

zaručeni u mjesecu rujnu

Sjeničak. Zagreb.

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugaj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepromotivih ponjava